

СОБАКА-ПОВОДИР: ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ

Ткачук Д.О., студент 2 курсу технікум, ТВПШТ
Гурко Є.Ю. асистент
Одеський державний аграрний університет

Серед усього розмаїття порід і видів собак особливо виділяються службові, в тому числі собаки-поводирі. Що таке поводитир - це вірний друг для сліпих і людей що слабо бачать, незамінний помічник, який дає їм можливість вільно пересуватися в просторі і вести незалежне, активне життя. Однак ця суха формулювання не здатна передати в повній мірі, що означає пес-поводир для сліпої людини.

Ключові слова. Собака, поводитир, помічники, навчання собак поводитирів.

Постановка проблеми. Відомо, що не одне тисячоліття віддані тварини були помічниками, провідниками і захисниками для позбавлених зору людей. Однак офіційно цим почали займатися в 1819 році у Відні. Тоді був заснований інститут для навчання і тренувань сліпих. Після Першої світової війни в Німеччині розробили спеціальну систему навчання для собак, які допомагали сліпим людям, зокрема ветеранам, які втратили зір в результаті бойових дій. У той же час розвивається англійська школа, одним із засновників якої став російський емігрант Микола Ляхов, який пройшов шлях від дресирувальника до директора установи [1].

У 1929 році подібна організація з'явилася і в США завдяки заводчиці Дороті Юстіс. Її стаття для журналу «Saturday Evening Post» надихнула людей, у яких проблеми із зором, на використання собак. Так, один з американців, Френк Морріс, відвідав Європу, щоб придбати тварину, що минув підготовку. Після повернення в Америку вони влаштували турне по країні, де демонстрували людям вражаючі здібності навчених тварин. Це допомогло чотирилапим поводитирям отримати доступ в транспорт і громадські місця (готелі, кафе, ресторани, магазини), де раніше їм забороняли з'являтися [2]

Основні матеріали досліджень. Школа собак-поводирів в Україні. Після розпаду радянського союзу всі школи з підготовки собак залишилися в Росії, в Україні дуже довго час не було спеціальної сертифікованої установи з підготовки собак-поводирів. Більшість собак, які були на той момент, були привезені з-за кордону або подаровані волонтерськими організаціями [1]. Наші вітчизняні кінологи не хотіли братися за виховання таких собак, адже процес дресирування дуже тривалий, важкий і дорогий. Після тривалого часу застою, в Україні з'явилася своя школа собак-поводирів, на базі службового собаківництва Міжнародної поліцейської корпорації в Одесі. І з'явилася вона, як і 100 років тому за потребою, нашим хлопцям, воїнам АТО які втратили зір через війну. З 2018 року в Україні є можливість професійно навчати собак [3].

Собаки-помічники для інвалідів виконують ряд важливих функцій. Головна функція службової тварини - попередження господаря про перепони, небезпеки: відкриті люки, ями, гілки та дерева, огорожі, транспорт та інші. Здатне запам'ятати основні маршрути, якими користується власник, також знаходить орієнтири (сходи, лавки, інші знаки і покажчики). Якщо власник часто ходить новими маршрутами, тварина допомагає йти по правилам: обходить інших пішоходів, гальмує на розвилках, перед проїжджою частиною [2]. Тварина прийде на допомогу, якщо господар загубив свої речі: тростину, окуляри.

Природно, що і людині, і псу потрібен час, щоб звикнути один до одного, навчитися чути і розуміти. Господарю важливо адекватно оцінювати здібності і можливості пса, не чекати від нього понад норму, тоді його надії на допомогу тваринного будуть повністю виправдані.

Кращими породами собак-поводирів для сліпих вважаються лабрадори, вівчарки, коллі, ротвейлери, добермани, пуделі [2]. Насправді порода не є ключовим фактором, так як собака повинен відповідати ряду інших, не менш важливих характеристик. У тому числі важливі її фізичні дані, тому що тварина повинна підходити за розміром до свого господаря. Не менш важливу роль відіграють індивідуальні якості тваринного і виховання. Відомо, що не більше 20-30% цуценят проходять відбір до підготовки собаки-поводиря. Своєрідний «кастинг» відбувається в 1,5-місячному віці. Відповідну тварину має відрізнятися добротою, високим інтелектом і кмітливістю, уважністю, беззаперечним виконанням команд. Особливо важливо, щоб собака був здатний до самостійного прийняття рішень.

З двох місяців у цуценят починається однорічне навчання. Тривалість процесу пояснюється тим, що собака повинна повністю освоїти ті поведінкові характеристики, які їй абсолютно не властиві. Наприклад, якщо звичайний пес хоч зрідка, але може проявити реакцію на птахів і дрібних тварин на вулиці, для собаки-поводиря така поведінка неприпустима [3]. При виникненні перешкоди на шляху (калюжа, ямка, бордюр) звичайне тварина її просто перестрибне, на відміну від поводиря.

Які якості повинна придбати собака-помічник: стресостійкістю, спокійна реакція на шум, різкі і гучні звуки; етикет, так як господар буде змушений відвідувати з чотирилапими громадські місця; вміння не просто виконувати команди людини, а оцінювати їх правильність; вміння самостійно приймати рішення; нульова агресивність по відношенню до незнайомих, дітям, тваринам на вулиці.

Навчання закінчується іспитом, під час якого пес проходить маршрут разом з інструктором. При успішному закінченні тварина отримує сертифікат і доступ до відвідування публічних місць. В цей час пса також знайомлять з майбутнім власником, і протягом деякого часу між ними відбувається адаптація під наглядом тренера. Собака по фізичним і психологічним характеристикам підбирається для конкретної людини, його характер, звички і спосіб життя. Тому якщо сліпий з якоїсь причини відмовляється від тварини, йому можуть довгий час, до року, шукати нового власника.

Висновки.

1. Собаки-поводирі проходять дуже тривале по собачим мірками навчання, складають іспити і отримують свої професійні дипломи.
2. Такі собаки сильно відрізняються від звичайної домашньої собаки, адже їхня місія допомагати незрячим людям і вони з цим чудово справляються.
3. В останні роки в Україні все більш актуальним є питання про виховання собак-поводирів, і на даний момент у людини який хоче мати таку собаку, є всі шанси стати власником спеціально навченої тварини.

Список використаної літератури

1. Кинология. Учебное пособие для вузов / Г. И. Блохин, М.Ю. Гладких, А.А. Иванов, Б. Р. Овсицер, М.В. Сидорова — М.: ООО «Изд-во Скрипторий 2000», 2001. - 432 с. с ил.
2. Полищук Ф.И., Трофименко А.Л. Кинология. Учебник для высших учебных заведений. Киев: Перун, 2007. — 1005 с.
3. <https://vetonline.pro/ru/blog/sobaka-povodyr.html>